

Filosofen willen Bossche denker Jacob Moleschott eren

‘Hij was zijn tijd ver vooruit, geef hem een borstbeeld’

Gelijkheid van mannen en vrouwen, gezonde voeding en goed onderwijs voor arm en rijk. Toen de Bossche filosoof Jacob Moleschott (1822-1893) dit in zijn tijd voorstelde, werd hij het land uit gejaagd. Het wordt hoog tijd om hem te eren, vinden Brabantse filosofen.

ROEL KUILDER

In zijn tijd was hij revolutionair”, zegt filosoof Ronald van Raak, voormalig lid van de Tweede Kamer (SP) en nu hoogleraar aan de Erasmus Universiteit Rotterdam. Daan Roovers, voormalig Denker des Vaderlands (2019-2021) en docent aan de Erasmus Universiteit Rotterdam en Universiteit van Amsterdam, sluit zich bij die woorden aan en vult aan: „Hij was zijn tijd vooruit, vër vooruit.”

Van Raak (Hilvarenbeek) en Roovers (Veghel) hebben allebei Brabantse roots en zij zien niets liever dan dat de Brabantse Moleschott de erkenning krijgt die hij volgens hen verdient. Op een plaquette bij zijn ouderlijk huis aan Achter het Wild Varken in de Bossche binnenstad na, zijn er weinig sporen van de filosoof te vinden in zijn geboortestad. Laat staan in Nederland. „En dat terwijl hij in heel Europa bekend is. *Ohne Phosphor kein Gedanke*, oftewel 'zonder fosfor geen gedachten', is zijn meest bekende uitspraak. Daarmee bedoelde hij dat sociale verandering begon met goede voeding en onderwijs. En dat moest voor iedereen toegankelijk zijn. Arm of rijk, man of vrouw, katholiek of protestant. Dat komt ook omdat hij uit een familie van artsen kwam”, zegt Van Raak enthousiast.

„Hij heeft best veel invloed gehad. Meer dan je zou denken”, zegt Roovers. „Filosofie was toentertijd heel idealistisch, terwijl Moleschott meer aards was en meer op de fysieke oorsprong van het denken gericht was. Nu heel normaal, toen revolutionair. Hij keerde zich heel erg tegen religie.”

Ontslagen

En dat revolutionaire werd toentertijd door velen niet gepruimd, weet Van Raak. „Hij gaf les aan de Universiteit Utrecht, maar

Jacob Moleschott.

Portret (houtgravure) van Jacobus Moleschott, gemaakt door E.A. Tilly, uit 1893.

BRON HET UTRECHTS ARCHIEF

Foto rechts: Het borstbeeld van Jacob Moleschott dat in Rome staat. Een afgietsel hiervan zou in Den Bosch moeten komen, als het aan Brabantse filosofen ligt.

werd daar door zijn denkbeelden als het ware weggejaagd. Hij ging naar Heidelberg in Duitsland, maar daar werd hij ontslagen omdat hij 'immorele gedachten' had. Vervolgens ging hij naar Zwitserland waar hij

Hij heeft best veel invloed gehad. Meer dan je zou denken

ook werd weggestuurd. Pas toen hij in Italië kwam, werd hij geaccepteerd. Moleschott werd hoogleraar in Turijn, kwam als socialist in de Italiaanse senaat voor de antigodsdienstige partij. Hij vond er aansluiting en werd er geliefd en gelauwerd.”

Uiteindelijk overleed Moleschott in 1893

in Rome, waar hij ook nog les gaf. In de stad staat in de Universiteit Sapienza een borstbeeld van de Bosschenaar. En aangezien Moleschott op 9 september van dit jaar 200 jaar geleden het levenslicht zag in Den Bosch, doen Roovers en Van Raak een oproep aan de gemeente Den Bosch: eer Moleschott met een afgietsel van dat borstbeeld in zijn geboortestad.

Oproep

En dat doen de twee niet alleen. Samen met andere filosofen met Brabantse roots hebben ze de oproep ondertekend: Joep Dohmen, Wouter van Gils, Han van Ruler, Maureen Sie en Ruud Welten. „We hebben in Nederland niet zo'n traditie dat we denkers her- of gedenken. Maar in dit geval is het ere wie ere toekomt en dit is een heel mooi moment”, zegt Roovers. „Deze man wordt in Rome geëerd met een borstbeeld, maar niet in Den Bosch? Dat moet veranderen”, vult Van Raak aan.

Daan Roovers: „Ere wie ere toekomt.” FOTO PM/RAS

Ronald van Raak: „Moleschott was een revolutionair.” PRIVÉFOTO

Stemrecht van vrouwen

Jacob Moleschott maakte zich in de senaat in Italië sterk voor stemrecht van vrouwen, dat in 1945 pas daadwerkelijk ingevoerd werd: *'Mijne Heeren, aan de vrouwen vertrouwen wij de opvoeding toe onzer kinderen, het bestuur van het huis, het bewaren van onze eer, de aanwakking van onze gedachte en onzen moed; van haar verwachten wij den besten raad; aan haar hebben wij de zachtste vertroosting te danken, van haar ontvangen wij de zoetste, de duurzaamste en de standvastigste beëloofing voor onze moeiten - en zullen wij haar dan toevoegen aan de poort van het gemeentehuis: „Gij kunt hier noch met eene gedachte, noch met eene stem binnentreden; gij zijt niet verstandig, niet beschaafd, niet voorzienig genoeg daarvoor?”'*